

Павленко Надія Леонідівна,
*кандидат філософських наук,
молодший науковий співробітник
відділу досліджень наукових і освітянських
методологій та практик ЦГО НАН України
orcid.org/0000-0001-9739-7494
homeworld.harmony@gmail.com*

МІФ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЛЮБОВІ

У статті представлено комплексний аналіз феномену міфотворчості в контексті міжособистісних стосунків та формування образу Іншого. Авторка розглядає міф не як викривлення реальності, а як інструмент конструювання спільного буття, що може мати як життєствердний, так і руйнівний потенціал.

Основну увагу приділено розмежуванню конструктивної та деструктивної міфотворчості. Визначено, що деструктивний аспект міфу виявляється у спробах маніпуляції партнером через нав'язування йому свого фантазійного образу. У такому разі міф стає інструментом об'єктивації Іншого, що призводить до виникнення симбіотичної залежності та невротичних вимог. Авторка підкреслює, що гнів та розчарування у стосунках часто є наслідком невідповідності реальної людини створеному міфологічному канону, що перетворює міф на «в'язницю» для обох партнерів.

На противагу цьому доведено, що конструктивна міфотворчість усвідомлюється як позитивна потенція, що надихає. В її основі лежить бачення справжньої сутності Іншого, а не проєкція власних очікувань. Авторка приходить до висновку, що щире прийняття коханої людини такою, якою вона є, дозволяє міфу стати «крилами» стосунків – живильною силою, яка дає ресурс для зростання. Конструктивний міф описується як гнучкий, дбайливий та чуйний процес, що базується на вірі в «божественне світло» партнера, допомагаючи йому проявити свої найкращі якості.

У дослідженні підкреслено, що психологічна зрілість у парі проявляється через мистецтво балансування між сакралізацією стосунків та тверезим гумором, між спільною міфологією та індивідуальною автономією. Конструктивність міфотворчості визначається її динамічною та діалогічною властивістю: вона має жити душевний зв'язок, залишаючись гнучкою структурою, яка коригується під впливом реального досвіду зустрічі з Іншим. Стаття також пропонує погляд на міф як на етичну відповідальність за збереження свободи партнера в межах створеного ідеалу.

Ключові слова: любов, особистість, міф, міфотворчість, Інший, ідеалізація.

Pavlenko Nadiia,
*Ph.D. in Philosophy, Junior Research Fellow
at the Department of Research on Scientific and Educational
Methodologies and Practices, Center for Humanities Education
National Academy of Sciences of Ukraine
orcid.org/0000-0001-9739-7494
homeworld.harmony@gmail.com*

MYTH AND ITS ROLE IN LOVE

This article presents a comprehensive analysis of the phenomenon of myth-making in the context of interpersonal relationships and the formation of the image of the Other. The author views myth not as a distortion of reality, but as a tool for constructing a shared existence, one that can have both life-affirming and destructive potential.

The focus is on distinguishing between constructive and destructive myth-making. It is determined that the destructive aspect of myth manifests itself in attempts to manipulate a partner by imposing one's own fantastical image upon them. In such cases, the myth becomes a tool for objectifying the Other, leading to the emergence of symbiotic dependence and neurotic demands. The author emphasizes that anger and disappointment in relationships are often the result of a real person's failure to conform to a created mythological canon, which turns the myth into a "prison" for both partners.

In contrast, it has been demonstrated that constructive myth-making is perceived as a positive, inspiring force. It is based on a vision of the true essence of the Other, rather than a projection of one's own expectations. The author concludes that sincerely accepting a loved one in their immediate presence allows the myth to become the "wings" of the relationship – a life-giving force that provides the resources for growth. A constructive myth is described as a flexible, caring, and sensitive process based on faith in the partner's "divine light," helping them to manifest their best qualities.

The study emphasizes that psychological maturity in a couple manifests itself through the art of balancing the sacralization of the relationship with a healthy sense of humor, and shared mythology with individual autonomy. The constructive nature of myth-making is determined by its dynamic and dialogical nature: it must nourish the emotional bond while remaining a flexible structure that is adjusted under the influence of the real experience of encountering the Other. The article also offers a view of myth as an ethical responsibility to preserve the partner's freedom within the framework of the created ideal.

Key words: love, personality, myth, myth-making, the Other, idealization.

«Я теж, мабуть, тебе вигадувала,
По крихті, по нитці, по слову.
А потім сама ж і розгадувала
Цю казку твою кольорову».

Ліна Костенко

Вступ. Любов, з одного боку, неможлива без міфу, але парадокс в тому, що саме міф може її і зруйнувати. Роль міфотворчості у сприйнятті образу коханої людини може полягати як в розкритті її потаємних рис, глибини, сутності, так і в ідеалізації, що стає жорсткою вимогою до Іншого. Як саме ми створюємо свій міф у стосунках з Іншим і яким чином можна розрізнити його конструктивний потенціал від деструктивного? Чим міфотворчість відрізняється від ідеалізації і як це пов'язано з відношенням до недосконалості та здатності вірити в Іншого?

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема міфу та його впливу на людське буття і стосунки має глибоке теоретичне коріння. Е. Кассіер розглядає міф як фундаментальну форму людської культури, а Р. Барт аналізує його як сучасну комунікативну систему, що формує наші уявлення про світ. Екзистенційне значення міфу як структури, що надає життю сенсу, ґрунтовно досліджено у працях Р. Мея та А. Камю.

Спроба проникнення у природу любові представлена у працях Е. Фромма, який визначає її не просто як почуття, а як активну силу та мистецтво, що потребує етичного вибору та усвідомленої волі. Особливого значення набуває

підхід В. Франкла, який розглядає любов як здатність бачити в Іншому його унікальну сутність та духовний потенціал. Деструктивні аспекти стосунків, зокрема роль невротичних вимог та ілюзій, висвітлюються у дослідженнях К. Хорні та О. Кернберга. Важливим для розуміння ігрового та творчого простору між партнерами є підхід Д. Віннікотта.

Особливе місце у нашому дослідженні посідає етико-діалогічна лінія: концепція «Я-Ти» М. Бубера та ідея «Обличчя» Е. Левінаса, які дозволяють розмежувати міфологічну об'єктивізацію Іншого та справжню Зустріч. М. Мамардашвілі наголошує на важливості усвідомленої позиції автора міфу: лише розуміючи себе творцем власної міфології, людина уникає ризику стати її жертвою. Водночас Т. Мур обґрунтовує цінність міфологізації як способу наповнити стосунки глибиною та сенсом, що дозволяє партнерам вийти за межі буденності.

Метою статті є розкриття подвійної природи міфотворчості у любовних стосунках: виявлення механізмів трансформації міфу з деструктивної маніпуляції у конструктивну актуалізуючу силу, що створює умови для суб'єкт-суб'єктної взаємодії, а також визначити

етичні межі міфотворчості, що дозволяють поєднувати віру в ідеальний потенціал партнера із безумовним прийняттям його реальної, «непередбачуваної» сутності.

Методологія дослідження. Дослідження ґрунтується на феноменолого-герменевтичному підході, що дозволяє розкрити сутність міфу через досвід людини та розуміння образу партнера. Обґрунтованість висновків підкріплено порівняльним аналізом конструктивних і деструктивних моделей міфотворчості, а також системним розглядом любові як спільного буття. Діалогічний підхід застосовано для опису зустрічі з Іншим як з вільною особистістю, а не як з частиною власного міфу. Важливою частиною є етико-філософський аналіз, який допомагає побачити за міфом реальну людину та зберегти її право бути собою.

Виклад основного матеріалу. По-перше, що таке міф? Його можна досягнути як форму світосприйняття, що, за визначенням Р. Мея, являє собою “вираження уявлень людини про Всесвіт, про інших людей, про своє власне існування, відокремлене від усього іншого, про її відповіді на все, що з цим пов’язано” (Мей, 1991, р. 30). Тобто, в сучасному розумінні міф – це не просто архаїчна форма людського досвіду, а специфічний спосіб комунікації з реальністю, адже, за думкою Е. Кассірера, через міф людина створює для себе цілісну картину світу, де все має свій сенс (Cassirer, 1944). Варто також відмітити особливий емоційний зв’язок людини з міфом, через який розгортається її «драма конфліктуючих сил» (Cassirer, 1944, р. 67). Дослідник Р. Барт, з іншого боку, відмічає деяку схожість міфу із симулякром Ж. Бодріяра, що пов’язано з наданням речам також штучного сенсу, що може бути частиною ідеологічного впливу чи маніпуляції. Однак, якщо симулякр можна назвати імітацією життя, то міф надає йому іншої динаміки та змісту, хоча й не завжди з позитивною метою. Р. Барт дивиться на навколишній світ, який проймається міфологією, пов’язаною з культурою споживання і дещо скептично відзначає: «Міф нічого не приховує і нічого не демонструє – він деформує; його тактика – це не правда і не брехня, а відхилення» (Barthes, 1957, р. 215). Тобто, міф впливає на сприйняття, що створює певний плацдарм для різного роду сугестій і відхилень від загальноприйнятого.

Таким чином, міф може бути як творчою силою, так і інструментом маніпуляції. А. Камю вказує на вільний політ уяви, який служить позитивній міфотворчості (Камю, 1993, с. 101), однак, застерігає від екзистенційного вакууму, що виникає, коли міф перетворюється на незаперечну істину, раціоналізується і переходить у догму ідеології: «як тільки міф застигає в доктрині, він стає в’язницею» (Камю, 2010, с. 342). Цікаво підсумовує дуальну властивість міфу М. Мамардашвілі, акцентуючи на необхідності визнавати себе суб’єктом своєї міфотворчості, щоб не ставати її жертвою: «Міф – це машина свідомості, яка може як підняти людину до небес, так і розчавити її своєю вагою, якщо вона перестане усвідомлювати, що сама є творцем цього міфу» (Мамардашвілі, 2019, с. 142).

Отже, міф за своєю природою є амбівалентним: він може виступати як засіб глибокого розкриття сутності об’єкта, проте, за відсутності критичного усвідомлення, перетворюється на інструмент ілюзорної підміни реальності.

Міф пронизує усі сфери нашого буття, в тому числі – таємничу і сокровенну для нас сферу любові до Іншого. Закоханість сильно пов’язана зі створення образу коханої людини, який одночасно ідеалізується та міфологізується, що впливає на динаміку стосунків у парі. Зрештою, справедливо відмітити, що міфотворчість торкається як образу самого себе, так і образу Іншого, що згодом може перетворюватися у міфологему люблячої пари, в якій розкриваються спільні цілі, цінності, мрії – сенсоутворюючі частини буття. Р. Мей пояснює зв’язок міфу з нашим світоглядом: «Міфи – це наші власні інтерпретації нас самих, нашої внутрішньої сутності у її відношенні до зовнішнього світу» (Мей, 1991). Людина інтерпретує, і водночас уявляє, фантазує, намагається знайти опорні образи і сюжети, що дали б їй живильний психологічний ресурс, підтримку у складних життєвих обставинах або захист від них. У міфі Р. Мей вбачав також певну терапевтичну роль в контексті психоемоційної сфери людини: «міф – це проекція у конкретній і драматичній формі всіх страхів і прагнень, які неможливо пізнати і виразити в будь-якій іншій формі» (Мей, 1991).

Міф стає ідеалізацією, коли ми закохуємося не в людину, а в догматичний образ («ідеальний чоловік», «ідеальна жінка»). Використання

міфологем може підсвідомо здійснюватися для контролю над Іншим. Зокрема, романтизація жінки *виключно* як Музи часто створює статичний образ, який не враховує її особисту динаміку. Такий міф, попри свою естетичність, може контрастувати з реальністю, в якій формується модель взаємодії, де особистісні прагнення жінки поступаються місцем служінню потребам Іншого, через що її власна суб'єктність та ініціатива залишаються менш вираженими. Подібний міф живить творчість, але небезпечний для жінки, адже вона може втратити особистісну цілісність. Натомість, здатність бачити творчий потенціал і силу натхнення у коханій людині формує спільну позитивну міфологему – *простір співтворчості*, де взаємна підтримка стає живильною силою, що надає ресурсу кожному з партнерів. Тому, попри те, що ідеалізація часто доволі раціональна, і тому відображає наші невротичні вимоги стосовно Іншого, жорсткі повинності, іноді вона набуває ірраціональної форми, де віра у піднесений міфологічний образ слугує передусім для задоволення власних внутрішніх потреб особистості, що може заважати баченню реальної сутності партнера. Р. Барт у своїй праці «Міфологія» відмічає, що міф робить ті чи інші речі природними для нас (Barthes, 1957, р. 229), через що, на мою думку, вони перестають бути предметом критичного осмислення, диспуту. Міф також може «захищати» нас від травматичних переживань, створювати таку ілюзію реальності, що дає нам безпеку, але майже унеможлиблює розвиток.

Один із поширених сучасних сценаріїв у цифровому просторі полягає у створенні спільного міфу про «ідеальне життя». У такому разі стосунки стають інструментом для трансляції бездоганного візуального образу, що дає змогу партнерам реалізувати запит на зовнішнє визнання. Ця модель функціонує як симулякр, де зовнішні атрибути «щастя» стають важливішими за сам досвід проживання близькості.

Щоб міфотворчість образу коханої людини була конструктивною, сам міф у своєму архетиповому або фантазійному сюжеті має бути *діалогічним*, тобто відкритим до зустрічі «Я і Ти». Замість того, щоб бути межею, міф має стати горизонтом можливостей, який відкриває для обох суб'єктів нові виміри особистісного та спільного досвіду.

Конструктивний аспект міфу описує Р. Мей: «Міфи – найважливіша складова процесів, що сприяють збереженню життя в наших душах та наповненню нашої свідомості новими сенсами в умовах складного й часто безглузлого світу» (May, 1991). Коли світ здається порожнім та абсурдним, саме завдяки міфу в ньому знову оживають одвічні цінності – любові, добра, краси, справедливості тощо. Здорова міфотворчість має поєднувати натхнення та аксіологічну спрямованість.

Любляча людина бачить у партнері не лише те, ким він є зараз, а й те, ким він може стати. Міфотворчість в такому випадку стає *актом віри в потенціал Іншого*, про що зазначав В. Франкл: «Любов – це єдиний спосіб досягнути іншу людську істоту в найглибшому ядрі її особистості... Більше того, завдяки своїй любові людина, що любить, стає здатною бачити духовні риси, потенційні характеристики в коханій людині» (Франкл, 2016, с. 111). Таким чином, міфотворчість образу коханої людини стає зверненою на «проект» майбутнього. Створюючи ідеалізований образ партнера, ми даємо йому ресурс і стимул дорости до цього образу. Міфотворчість стає такою інтенцією до Іншого, що надихає його і дає можливість розкритися, звертається до тих образів і метафор, які не посилюють самозакоханість, а навпаки, актуалізують щось особливе, світле в людині, внутрішньо їй близьке. Така модель міфологічного сприйняття Іншого є динамічною і діалогічною водночас, що є важливими рисами любові.

Деструктивна ідеалізація постає як міфотворчість надлишкового егоцентризму, спрямована на компенсацію невротичних потреб суб'єкта. Джерелом такої міфологізації є не реальна особистість партнера, а прагнення суб'єкта компенсувати внутрішню недостатність, перетворюючи Іншого на засіб вирішення власних психологічних проблем. К. Хорні справедливо відмічала, що «людина не може любити іншого, поки вона використовує його як засіб для підтримки власного ідеалізованого образу» (Хорні, 2020, с. 248). Замість того, щоб усвідомити це, людина «перетворює свої потреби на ідеалізовані чесноти» (Хорні, 2020, с. 22), адже це дає людині необхідне їй самоствердження. Образ Іншого стає не потенцією, що виходить із сутності, щирих побажань і спонтанності уяви, а дефіцитарною потребою,

в якій Інший сприймається як функція, через що на підсвідомому рівні міф робить живу людину залежним від себе об'єктом. Людина може роками залишатися у деструктивних стосунках, тому що кохає не реального партнера, а той міфічний образ, який сама ж і вибудувала: «будь-яке розчарування в ідеалізованому образі сприймається не як зіткнення з реальністю, а як особиста зрада або катастрофа» (Хорні, 2020, с. 124).

Отже, виходячи з міркувань К. Хорні, можна стверджувати, що міфологізація образу коханої людини стає деструктивною в той момент, коли вона перетворюється на інструмент обслуговування «ідеалізованого Я» – того образу, якому людина «повинна відповідати», який прикриває її власні травми та комплекси.

Так само нас застерігає Р. Мей: «Любов, яка є лише підтвердженням власної значущості через іншого, – це не зустріч двох особистостей, а монолог перед дзеркалом. Ми не бачимо іншого, а бачимо лише те, як він нас прикрашає» (Мау, 1991). Експерт з філософії любові Е. Фромм додає, що в такому випадку для людини Інший «стає атрибутом її успіху, частиною її ідеалізованої вітрини» (Фромм, 2020, с. 84). Замість того, щоб шукати в партнері «рятівника» або «доповнення» своєї особистості, потрібно вчитися бачити в ньому самостійну особистість.

Як прийти до конструктивної міфотворчості у любові? К. Хорні підказує, що важливо відштовхуватися від цілісності своєї особистості, міцність якої не потребує симбіозів: «Коли людина починає знаходити опору в собі, потреба в ідеалізованих образах інших людей відпадає сама собою» (Хорні, 2020, с. 364). Людина, для якої цінність – власна автономія, самостійність і відповідальність за своє життя, перестає міфологізувати Іншого як «магічного помічника» (Фромм, 2019), без якої людина відчуває себе безпорадною у світі, з занадто низькою самооцінкою і непевненістю у своїх діях, рішеннях, стратегіях. Р. Мей відмічає, що «ми чіпляємося за ідеалізований образ коханої людини лише тому, що боїмося зустрітися з власною порожнечою, якщо цей міф розсиплеться» (Мау, 1991). Тому, варто виділити важливий критерій плідної для особистості міфотворчості: *життєстійкість, психологічна зрілість та точка самоопертя*, завдяки якій

ми не чіпляємося за інших як способу втриматися і компенсувати свої внутрішні проблеми.

Щоб перейти до конструктивного потенціалу міфу у любові, потрібно замінити запитання «Ким ти повинен бути для мене?» на запитання «Хто ти насправді?» Міфотворчість образу коханої людини може ставати *актом віри*, про що свідчать міркування Е. Фромма: «Кохати – це означає вірити в те, що можливо. Міф про кохану людину – це не обман, а бачення її потенціалу, її “прихованого лиця”, яке може розквітнути лише під променями нашої віри» (Фромм, 2017, с. 118). Однак, щоб наша віра в Іншого не перейшла у невротичну вимогу, міф *повинен бути гнучким*, лагідним до особистості Іншого, результатом емпатичного вживання в його внутрішній світ, почуття, потреби, мрії. Тому критерієм конструктивної міфотворчості є також *необхідність самотрансценденції* – виходу за межі себе, своїх власних бажань.

Конструктивна міфотворчість *оживлює почуття*, перетворює побут на спільну історію, створює унікальний «мікрокосм» стосунків, де людей еднають спільні смисли: «Душа не може жити в стерильному світі фактів. Їй потрібні образи, метафори і міфи. Коли ми міфологізуємо кохану людину, ми робимо стосунки глибокими, перетворюючи побут на священодійство» (Мур, 2020, с. 62). Навіть найдрібніші деталі – вигадання кумедних історій, прізвиськ, ролей, спільних ритуалів, жартів, секретних слів – вже створюють власний внутрішній світ пари, відмінний від світу зовнішнього. Р. Мей відзначав високу цінність міфотворчості у стосунках: «Кохання – це спільне створення міфу, в якому кожен знаходить своє відображення в очах іншого. Це не брехня, а вища форма істини, яку ми будуємо разом» (Мау, 1991). У любові навіть окрема пісня може ставати символічним кодом значимих моментів у житті пари, а певний аромат, кафе або вистава трансформуються у референтні точки спільної пам'яті, стаючи носіями прихованих значень, які зрозумілі лише двом у просторі їхнього спів-буття.

Наступним критерієм конструктивної міфотворчості є одночасне *усвідомлення реальної людини* з її слабкостями, втомою, особистісними труднощами: «Зріле кохання – це здатність утримувати водночас і міф (захоплення, ідеалізацію), і знання про недоліки

іншого. Деструктивним є лише той міф, який не допускає існування реальної, недосконалої людини» (Кернберг, 2020, с. 34). Ми не повинні втрачати зоркість у звичайному світі, закривати очі на щось, що є важливим, створює безпеку, кордони, відчуття спокою і психологічного благополуччя. Влучно додає Д. Віннікот: «Кохання починається зі здатності створити образ іншого, який є частково реальним, а частково – плодом нашої творчої уяви. Ця ілюзія – фундамент будь-якої культурної та людської зустрічі» (Віннікотт, 2020, с. 28). Тобто міфотворчість не повинна поглинути в себе настільки, щоб ми стали її в'язнями. Міф живить людську душу, однак, варто не забувати про адекватність, етичні принципи взаємодії одне з одним, усвідомлювати міру пафосу та іронії, сакралізації та простого життєвого гумору, тобто, не варто робити з одне одного ні ідолів, ні карикатур.

Саме тому, наступним зауваженням щодо конструктивності міфотворчості у коханні є те, що *міф не повинен закривати від нас обличчя Іншого*, його безпосередність, свободу бути різним, спонтанним, «невпійманим»: «Ми помиляємося, коли дивимося на іншого як на об'єкт нашого міфу. Справжня зустріч відбувається лише тоді, коли ми відкидаємо всі образи (“Я-Воно”) і дозволяємо іншому бути непередбачуваним (“Я-Ти”))» (Бубер, 2012, с. 46). Міф не повинен визначати людину як таку, обмежувати її прояви, ставити лінії неперетину щодо її життєвих ролей, потреб, можливостей, ставати чимось тотальним, надягати на людину маску. Е. Левінас підкреслює необхідність бачити людину справжню, не перетворюючи її на типаж або функцію: «...обличчя руйнує будь-яку форму, в яку я намагаюся його втиснути... воно є нескінченним і не піддається моїм фантазіям» (Левінас, 2010, с. 194). Варто бути пильними, щоб міф не став втечею від відповідальності, яку накладає на нас присутність реальної людини. Таким чином, міфотворчість

у любові – це справжнє мистецтво, яке вимагає від нас не лише творчого натхнення, звернення до високих ідеалів або піднесених архетипів, але й крайньої чутливості, емпатичності, здатності бачити сутність Іншого, його потенціал та водночас реальні риси, недоліки та обмеження. Міф справді живить стосунки, проте потрібно не забувати, що *це він служить нашим стосункам*, а не ми служимо міфу.

Висновки. Можна підсумувати, що у конструктивній міфотворчості образ Іншого виходить із бачення його сутності, тому він не є вимогою, але є позитивною потенцією, що надихає, дає ресурс зростати, бути собою. Ми наче звертаємося до нього: «Я бачу в тобі божественне світло, і моя віра допоможе тобі його проявити». Це може бути природньо, якщо ми вступаємо в стосунки з реальною людиною, а не нашими очікуваннями щодо неї. Лише коли ми щиро приймаємо кохану людину, щиро її любимо – такою, якою вона є у своїй безпосередній присутності поряд з нами, наша міфотворчість може бути актуалізуючою, гнучкою, дбайливою, чуйною і водночас спонукаючою, захопливою і життєствердною. Міф стає крилами відносин і водночас живильною силою для люблячих сердець.

Деструктивний потенціал міфотворчості полягає в тому, що міф стає маніпуляцією Іншим через образ, об'єктивізацією його, що створює симбіотичну залежність у стосунках, а також невротичною вимогою, де ми емоційно караємо людину, гніваємося на неї за будь-яку невідповідність нашій фантазії.

Зрілість – це не відмова від міфу, а здатність свідомо ним користуватися, не підміняючи ним живу людину. Конструктивний потенціал міфу у стосунках пов'язаний з вірою в Іншого та творенням окремого спів-буття люблячої пари, що допомагає зростати і долати обставини, що приходять до нас ззовні, але одночасно із зосередженням на психологічній автономії кожного.

Список використаних джерел:

- Barthes, R. (1957). *Mythologies*. Éditions du Seuil. 272 p.
 Cassirer, E. (1944). *An essay on man; an introduction to a philosophy of human culture*. Yale University Press. 237 p.
 May, R. (1991). *The Cry for Myth*. New York, London: W.W. Norton & Company. 317 p. URL: <https://ru.scribd.com/document/539528221/May-Rollo-Cry-for-Myth-Norton-1991>.
 Бубер, М. (2012). *Я і Ти. Шлях людини за хасидським вченням* (В. Терлецький, Пер.). Київ: Дух і Літера. 272 с.
 Віннікотт, Д. (2020). *Гра та реальність* (О. Осмоловська, Пер.). Київ: Сварог. 248 с.
 Камю, А. (1993). *Міф про Сізіфа* (О. Жупанський, Пер.). Київ: Основи. 105 с.

- Камю, А. (2010). Бунтівна людина (О. Жупанський, Пер.). Харків: Фоліо. 416 с.
- Кернберг, О. (2020). Стосунки любові: Норма і патологія (Г. Ковальчук, Пер.). Київ: Сварог. 256 с.
- Левінас, Е. (2010). Тотальність і Нескінченне: Есе про зовнішність (В. Терлецький, Пер.). Дух і Літера. 360 с.
- Мамардашвілі, М. (2019). Психологічна топологія шляху (Т. Терлецька, Пер.). Дух і Літера. 952 с.
- Мур, Т. (2020). Турбота про душу: Як наповнити глибиною і сенсом повсякденне життя (О. Любенко, Пер.). Харків: Фабула. 384 с.
- Франкл, В. (2016). Людина в пошуках справжнього сенсу (О. Замойська, Пер.). Харків: Клуб Сімейного Дозвілля. 160 с.
- Фромм, Е. (2017). Мистецтво любові (В. Кучменко, Пер.). Харків: Клуб Сімейного Дозвілля. 192 с.
- Фромм, Е. (2019). Втеча від свободи / перекл. з англ. М. Яковлєва. Харків: Клуб Сімейного Дозвілля. 288 с.
- Фромм, Е. (2020). Мати чи бути? (В. Кучменко, Пер.). Харків: Клуб Сімейного Дозвілля. 224 с.
- Хорні, К. (2020). Невроз і розвиток особистості: Боротьба за самореалізацію (М. Климчук, Пер.). Київ: Сварог. 492 с.

References:

- Barthes, R. (1957). *Mythologies*. Paris: Éditions du Seuil. 272 p. [in French].
- Buber, M. (2012). *Ya i Ty. Shliakh liudyny za khasyds'kym vchenniam* [I and Thou. The Way of Man According to Hasidic Teaching] (V. Terlets'kyi, Trans.). Kyiv: Dukh i Litera. 272 p. [in Ukrainian].
- Camus, A. (1993). *Mif pro Sizifa* [The Myth of Sisyphus] (O. Zhupanskyi, Trans.). Kyiv: Osnovy. 105 p. [in Ukrainian].
- Camus, A. (2010). *Buntivna liudyna* [The Rebel] (O. Zhupanskyi, Trans.). Kharkiv: Folio. 416 p. [in Ukrainian].
- Cassirer, E. (1944). *An Essay on Man: An Introduction to a Philosophy of Human Culture*. New Haven: Yale University Press. 237 p. [in English].
- Frankl, V. (2016). *Liudyna v poshukakh spravzhnoho sensu* [Man's Search for Meaning] (O. Zamoiska, Trans.). Kharkiv: Klub Simeinoho Dozvillia. 160 p. [in Ukrainian].
- Fromm, E. (2017). *Mystetstvo liubovi* [The Art of Loving] (V. Kuchmenko, Trans.). Kharkiv: Klub Simeinoho Dozvillia. 192 p. [in Ukrainian].
- Fromm, E. (2019). *Vtecha vid svobody* [Escape from Freedom] (M. Yakovlieva, Trans.). Kharkiv: Klub Simeinoho Dozvillia. 288 p. [in Ukrainian].
- Fromm, E. (2020). *Maty chy buty?* [To Have or to Be?] (V. Kuchmenko, Trans.). Kharkiv: Klub Simeinoho Dozvillia. 224 p. [in Ukrainian].
- Horney, K. (2020). *Nevroz i rozvytok osobystosti: Borotba za samorealizatsiiu* [Neurosis and Human Growth: The Struggle Toward Self-Realization] (M. Klymchuk, Trans.). Kyiv: Svaroh. 492 p. [in Ukrainian].
- Kernberg, O. (2020). *Stosunky liubovi: Norma i patolohiia* [Love Relations: Normality and Pathology] (H. Kovalchuk, Trans.). Kyiv: Svaroh. 256 p. [in Ukrainian].
- Levinas, E. (2010). *Totalnist i Neskinchenne: Ese pro zovnishnist* [Totality and Infinity: An Essay on Exteriority] (V. Terlets'kyi, Trans.). Kyiv: Dukh i Litera. 360 p. [in Ukrainian].
- Mamardashvili, M. (2019). *Psykhologichna topolohiia shliakhu* [Psychological Topology of the Way] (T. Terletska, Trans.). Kyiv: Dukh i Litera. 952 p. [in Ukrainian].
- May, R. (1991). *The Cry for Myth*. New York, London: W.W. Norton & Company. 317 p. [in English].
- Moore, T. (2020). *Turbota pro dushu: Yak napovnyty hlybinoiu i sensom povsiakdenne zhyttia* [Care of the Soul] (O. Liubenko, Trans.). Kharkiv: Fabula. 384 p. [in Ukrainian].
- Winnicott, D. W. (2020). *Hra ta realnist* [Playing and Reality] (O. Osmolovska, Trans.). Kyiv: Svaroh. 248 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 22.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026